

16.4.2019

EOAK/2319/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

ENNAKKOÄÄNESTYSAIKA SUOMEN KUNNIAKONSULAATISSA TOULOUSESSA

Arvostelitte ennakkoäänestyksen toimittamista. Kerroitte, että Suomesta lähetettyjen ohjeiden mukaan Suomen kunniakonsulaatissa Toulousessa oli mahdollisuus äänestää 6.4.2019 kello 13–15. Ajoitte yli kolmesataa kilometriä paikalle. Jouduitte toteamaan, että konsulaatti oli kiinni. Ovella odotti muitakin äänestämään yrittäneitä. Mielestänne Teillä oli oikeus korvaukseen matkakustannuksista. Kysyitte, miten voitte lähettää äänenne tavalla tai toisella Suomeen.

Asianne esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hänen pyynnöstään ilmoitan Teille seuraavan.

Vaalilaissa säädetään sen lisäksi, mitä perustuslaissa ja kuntalaissa (410/2015) vaaleista säädetään, miten toimitetaan 1) kansanedustajien vaalit (eduskuntavaalit), 2) tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali), 3) kuntavaalit, 4) Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (europarlamenttivaalit).

Vaalilain 4 §:n mukaan vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

Vaalilain 17 §:n 1 momentin mukaan ennakkoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat.

Vaalilain 21 §:n 1 momentin mukaan Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat muun ohella äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24, tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä tai kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus, tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta sekä oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Vaalilain 24 §:n 4 momentin mukaan Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

Vaalilain 48 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Vaalilain 5 a luvussa säädetään kirjeäänestyksestä.

Vaalilain 66 a §:n mukaan äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

Vaalilain 66 b §:ssä säädetään kirjeäänestysasiakirjoista. Vaalilain 66 c §:n 1 momentin mukaan äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella. Pykälän 2 momentin mukaan tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Vaalilain 66 e §:n 3 momentin mukaan äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää.

Oikeusministeriön sivustolla vaalit.fi/äänestäjälle/kirjeäänestys on tarkempaa tietoa kirjeäänestyksestä, muun ohella linkki kirjeäänestysmateriaalin tilaamista varten ja äänestämistä koskevaa muuta ohjeistusta.

Kantelunne johdosta kanteluasian esittelijä oli yhteydessä ulkoministeriön passiasioden päällikkö Leena Ritolaan. Häneltä saadun tiedon mukaan Toulousen kaupungista oli 19.3.2019 ilmoitettu, että 6.4.2019 kaupungissa järjestetään keltaliivien mielenosoitus, minkä johdosta kaupungissa voi olla vakavia järjestyshäiriöitä. Tämän vuoksi tuon päivän ennakkoäänestysaikaa muutettiin siten, että se tapahtui kello 9.00 – 12.30. Tieto tästä välitettiin oikeusministeriön vaalit.fi -sivustolle. Myös Suomen Ranskan suurlähetystön verkkosivuilla on linkki [vaalit](http://vaalit.fi) -sivustolle. Tietoa muuttuneesta äänestysajankohdasta ei sen sijaan ehditty välittää saamaanne ilmoituskorttiin. Ulkoministeriön passiasioden päällikön mukaan vastaisuudessa olisi syytä täydentää ilmoituskortin tietoja siten, että niissä olisi aina äänestäjälle kehotus tarkastaa yleisten ennakkoäänestyspaikkojen äänestysajat oikeusministeriön [vaalit](http://vaalit.fi)-sivustolta.

Edellä saadun selvityksen perusteella oikeusasiamies totesi, että Suomen kunniakonsulaatin Toulousen ennakkoäänestysajan muutos johtui ennalta-arvaamattomasta tapahtumasta. Äänestysajan muutoksesta oli välitetty tieto oikeusministeriön [vaalit](http://vaalit.fi) -sivustolle, mutta valitettavasti Teille lähetetyssä ilmoituskortissa oli alkuperäinen suunniteltu äänestysaika.

Ottaen huomioon saatu selvitys äänestysajan muuttumisesta ennalta-arvaamattomien tapahtumien vuoksi ja vaalilain muutos, joka mahdollistaa kirjeäänestyksen, oikeusasiamies päätti, ettei kantelunne johtanut enempään toimenpiteisiin hänen laillisuusvalvontansa puitteissa. Oikeusasiamiehen toimivaltaan ei kuulu päättää korvauskysymyksistä.

Oikeusasiamies päätti kuitenkin lähettää jäljennöksen tästä vastauksesta oikeusministeriölle siinä tarkoituksessa, että ilmoituskortin liitteen tietoihin harkittaisiin lisättäväksi maininta siitä, että ulkomailla sijaitsevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen äänestysajat ja niiden mahdolliset muutokset on äänestäjän syytä vielä varmistaa oikeusministeriön vaalisivuilta, www.vaalit.fi.